

אור שבעת הימים

שיעורים בספרי אבות החסידות על פרשת השבוע
ודברות קודש
מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

גליון יט | פנימי | פרשת תצוה תשפ"ד

שיעור בספר
דגל מחנה אפרים
עמ' יד

שיעור בספר
פרי הארץ
עמ' ו

שיעור בספר
מגיד דבריו ליעקב
עמ' ד

שיעור בספר
בעל שם מוב עה"ת
עמ' א

דברות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - פורים קטן - עמ' יח

שיעור בספר בעל שם מוב עה"ת

פרשת תצוה

אות א

מילואי האותיות היו מצטרפות לתשובת הכהן

ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים. יש בזה סוד עמוק ושער גדול ואגלה ואכסה וכו', כי ידוע שבאורים ותומים היו הכ"ב אתוון בדוחק כידוע מאמר הו"ל (יומא ע"ג ב), ונמצא כשהיו צריכין לשאול דברים שיש בו שתיים או שלש אותיות שוין כגון האלך לבבל, האיך היה התשובה בזה.

ויש בזה סוד עמוק, ואענה חלקי בזה כי קבלתי בזה מאדוני אבי וקני וללה"ה כי ככל אות מהכ"ב אתוון יש כל העשרים ושתיים אותיות [היינו על ידי המילואים ומילואים דמילואים וכו'] חוץ מאות מ' [שגם המילוי אינו אלא מ' בזה מ"ם], והכחן המתלבש ברוח הקודש השואל, אחר שצוה ה' שיהיו כל העשרים ושתיים אותיות באורים ותומים והיו מאירין האותיות עם מילואים שלהם גם כן, וזוהו היה יודע כל מה שצריך, והבן.

וזהו אבני שהם ואבני מילואים גם כן [היינו המילואים של האותיות שהאירו גם כן על האבנים] שצריך לאפוד ולחושן וכו'.

(דגל מחנה אפרים, ליקוטים)

ונתת אל הושן המשפט את האורים ואת התומים. יש בזה סוד עמוק ושער גדול ואגלה ואכסה וכו', כי ידוע שבאורים ותומים שהיו בין קפלי החושן היו הכ"ב אתון בדוחק, שהיה כתוב שם שמות י"ב השבטים, שבטי ישראל, וכן שלושת האבות אברהם יצחק ויעקב, כידוע מאמר הז"ל (יומא ע"ג ב), ונמצא כשהיו צריכין לשאול דברים שיש בו שתים או שלש אותיות שוין כגון 'אלך לבבל', האיך היה התשובה בזה, שהרי יש מספר מצומצם של אותיות, וחלקן אינן הוזרות על עצמן.

ויש בזה סוד עמוק, ואענה חלקי בזה, כי קבלתי בזה מאדוני אבי זקני זללה"ה כי בכל אות מהכ"ב אתון יש כל העשרים ושתים אותיות* [היינו על ידי המילואים ומילואים המילואים וכו'] חוץ מאות מ' [שגם המילוי אינו אלא מ' בזה מ"ב], והכהן המתלבש ברוח הקודש השואל, היינו שהשואל גורם לעורר רוח הקודש אצל הכהן על ידי שאלתו, כמו שמצינו אצל צדיקים שאם היו שואלים אותם היו מקבלים תשובה מן השמים עוד טרם שהשואל סיים את שאלתו, אחר שצוה ה' שיהיו כל העשרים ושתים אותיות באורים

^x ראה בן פורת יוסף (דף כ"ג ע"ד): שמעתי בשם מורי כי עשרת הדברות כולל כל התורה, כמו שביאר רבינו סעדיה גאון וכו', וכמו שנכללה כל התורה כולה בעשרת הדברות, כך נכלל כל התורה כולה בתיבה אחת וכו'.

ובספר חסד לאברהם הובא בשם הרב הקדוש ר' דוד ממיקלאייב וזה לשונו, עוד דבר אחד שמעתי מהבעש"ט לעורר אדם השפל בתענוג לעבודת בוראו, דע כי האותיות כ"ב אתון דאורייתא או דצלותא, הם כולם נשמות קדושים, אשר לזה צוה לנו הקדוש ברוך הוא לעסוק בתורה ובתפילה כל ימי חייו, והטעם כי בשעת השבירה של השבעה מלכים, נפלו כ"ב אתון בין הקליפות, ונקראים נפילים, בסוד רפ"ח ניצוצות שנפלו, ונקראים מתים כידוע לידועי חן, ולא מתים ממש, רק שירדו ממדרגתן, וכל אחד ואחד מאתון אלו יש בו אלפים ורבותות אותיות, היינו שכל אות יש בו מילוי ומילוי דמילוי עד למעלה, וכשארם עוסק בתורה ובתפילה בכל יום ויום, מעלה עם פיו ומוחו אותן אותיות מן הקליפות, הנקראים מתים, ומעלה אותן להיות מיין נוקבין להשכינה, ליחדה עם בעלה שהוא חי החיים, והוא מחיה אותן האותיות שהם נשמות, ונעשים ונוצרים ונבראים מהם, כמו ולד במעי אמו, שעל ידי זיווגם נולד ולד, ונמצא האיך יש יותר תענוג גדול מזה, כשמחיה אותן הנפשות והנשמות ורוחות אשר מתו כבר.

² יש לעיין בזה, כי על פי החשבון יוצא שהיו עוד אותיות שגם לאחר המילוי יש מהן רק אות אחת.

אור שבעת הימים - פרשת תצוה

ג

ותומים וחיו מאירין האותיות עם מילואים שלהם גם כן, ומזה היה יודע כל מה שצריך, וחבן.

וזח' אבני שהם ואבני מילואים' גם כן [חיינו ש'אבני מילואים' הכוונה על המילואים של האותיות שהאירו גם כן על האבנים] שצריך 'לאפור ולחושן' כדי שיוכל הכהן לענות תשובה וכו'.

שיעור בספה"ק
מגיד דבריו ליעקב
להמגיד ממעזריטש

אות מד

מהללים את דיבור ה' שמחזיק את השמים לקיימו בתמידות

'הללו את ה' מן השמים, על הרך 'לעולם ה' דברך נצב בשמים',² והנה כתיב 'בדבר ה' שמים נעשו, ומכאן שבהדיבור ברא את העולמות, וכיון שכה הפועל בנפעל, נמצא כי כה הדיבור בשמים ובבריאה כולה, וכולם עומדים ומתקיימים ומתהווים בתמידות בכל רגע על ידי הדיבור האלוקי הפועל בהם להוותם, וע"י כה הדיבור האלוקי הזה הוא היינו השמים עומד ויש לו קיום. וזהו 'דברך נצב בשמים', כלומר, הדיבור עומד בשמים ומחזיק אותם, ואילו ייפסק כה הדיבור לרגע אחד, תיכף יתרופפו השמים ויתבטלו ממציאיותם, מאחר וכל קיומם הוא על ידי האותיות והדיבור.

וזהו שאמר 'הללו את ה', פירוש כ"ב האותיות שהם מא' ועד ת' מהללים את ה', מן השמים היינו מהמת שהאותיות הללו מחזיקות ומקיימות את השמים וכל צבאם וכל יצור נוצר. ויש בכ"ב אותיות ה' מוצאות הפה", וזהו ה' של 'השמים' לרמוז שהשמים [ובכלל זה כל הבריאה] עומדים על ידי חמשה מוצאות הפה. וגם אתם בני ישראל 'הללו, את', היינו כ"ב אותיות מא' ועד ת', רצה לומר, שיש להלל את ה' בדיבורים שיש בהם כ"ב אותיות

² ראה עבודת ישראל (שבת תשובה): פירוש על פי מה שאמר הריב"ש ז"ל בפסוק (תהלים קיט, פט) 'לעולם ה' דברך נצב בשמים', כי האותיות שאמר הקב"ה במעשה בראשית ויהי, הוא צוה ויעמוד, המה האותיות שמחיים ומהווים הדבר ההוא לעולם, כמו יהיה רקיע או תדשא הארץ דשא וכן כולם, וזה לעולם ה' דברך נצב בשמים, וכן בכל הברואים. עכ"ל.

¹ נקט 'שמים' כלשון הכתוב 'בדבר ה' שמים נעשו' וכן 'לעולם ה' דברך ניצב בשמים', אך הכוונה על כללות הבריאה המתקיימת בכל רגע על ידי הדיבור האלוקי המחיה ומהווה אותה.

¹¹ כ"ב אותיות מתחלקות למשה מוצאות הפה, ואלו הם: אותיות אה"ע [יצאות מהגרון], בומ"ף [מהשפתים], גיכ"ק [מהחך], דטלג"ת [מהלשון], זסצר"ש [מהשיניים].

וה' מוצאות, והכל הוא משום שהדבור הוא קיום העולם כמו כח אלוקי שמחזיק את השמים וכל הבריאה, 'ח' כלומר שם הוי"ה, הוא הדבור של הקב"ה, ומהללים אותו 'מן השמים', ר"ל מכח השמים, שמודים ומהללים אותו ית' שהוא קיום השמים וכל העולם, והמשכיל יבין:

---

¹ ראה **דרכי צדק** (אות ל"ט) וז"ל: יכוון בתפילה שמעורר אותיות שנבראו בהם שמים וארץ וכל הברואים כולם עליונים ותחתונים, כל העולמות כולם, ואם כן באומרו התפילה והשבחים הוא אומר עם כל העולמות ועם כל הנבראים, כי הוא מעורר האותיות, והאותיות הם החיות של הברואים, אם כן עם כולם הוא אומר, ומעלה כל הנבראים משמים וארץ בכוונה זו, ועל ידי בני העלייה שמתפללין בכוונה, הם מעוררין גם האותיות של פחותי ערך, וגם הם יוכלו להתפלל יותר בכוונה ובהתלהבות, ויחזרו למוטב, והבעל שם טוב גילה זה גם כן ואמר לתלמידיו צריך אתה להתפלל אפילו על עוף הפורח המצפצף, וכן בדברי תורה לבני אדם להוכיחם מועיל כוונה זו להועילם, והזהיר בזה הרבה.

שיעור בספח"ק
פרי הארץ

פרשת תצוה - זכור

איך שייך להזהיר שלא לשכוח מעשה עמלק

פסוק (דברים כה, יז) 'זכור את עשה לך עמלק' שהיא מצוה תמידית לזכור בכל עת את מעשה עמלק ולשנוא אותו, שמקשים הפשטנים - מפרשי התורה העוסקים בחלק הפשט, איך אפשרות הצווי על הזכירה שאינו ביד האדם אם שוכח, ואיך שייך לצוות לאדם לזכור מאחר ואינו בידו.

ובאמת דבריהם הוא באדם מנושם שכבר קלקל כוחותיו ומדותיו בהשגת הגשמיות שהיא הקליפה מקום השכחה, ושם מתעוררת שאלה זו איך שייך לזכור, מאחר ועודנו עומד במקום השכחה, 'משא"כ התורה אמרה 'אשר ברא אלהים את האדם ישר' (ע"פ קהלת ז, כט) שהאדם נולד מטבעו כשהוא מוכן וראוי לקבל את התורה ולהשיגה ב'דרכיה דרכי נועם' (משלי ג, יז), לדעת את ה' בכל דרכיו.

והתורה היא הזכירה, כי היא ההיפך המוחלט של שכחת העולם הגשמי, וכפי שהוא מתבטא במצות זכרון מעמד הר סיני (דברים ד, י), שיש אזהרה שלא לשכוח את מתן תורה, ומכאן שהתורה קשורה לענין הזכירה, ושניהם אחת היא.

וכן באורייתא ברא קב"ה עלמא (זח"א ה ע"א) והיא כלי אומנותו שעל ידה ברא עולמו (כ"ר א, א), ובודאי כח הזוכר הוא גם כן אחד מהדברים שנברא על ידה של התורה, והוא מצות הזכירות של עמלק ומעמד הר סיני הנזכרות לעיל, וכיון שהעולם נברא מטבעו ככה של זכירה, שהרי נבראת על ידי התורה הכוללת בתוכה את כח הזוכר, אם כן איך אפשרות השכחה, שכיון שהזכרון נברא על ידי התורה איך שייך שבתורה עצמה תהא שכחה כמאמר

¹ ומובא בשם צדיקי קארלין שאמרו בדרך רמז על נוסח 'אני מאמין שהבורא יתברך שמו אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף, היינו שלא ישיגו את הקב"ה מי שמתעסק בהשגת צרכי הגוף שהוא מקום השכחה.

(תהלים צד, ט) 'הנוטע ארזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט' כלומר, איך יכול להיות שהקב"ה שברא את הארז והעין לא יוכל לשמוע ולראות, אם לא מי שכבר קלקל מדותיו וכחותיו נגד התורה ח"ו שאז נופל לידי כוחות השכחה.

אבל קישית הפשטנים במקומה עומדת להיות התורה נצחית ונוהגת בכל דור ובכל אדם, אף באדם שנפל לידי כוחות השכחה, והרי על התורה נאמר 'ולכל בשרו מרפא' (משלי ה, כב) והיא תבלין ליצח"ר (קידושין ל ע"ב) שהתורה מרפאת את האדם ומרפאת אותו מכוחות השכחה שבבריאה, וא"כ לאדם שכבר קלקל ונפל לידי כח השכחה איך שייכות אליו מצוה זו של זכירת מעשה עמלק, כי הוא צריך זכירה מיוחדת כדי לזכור את הציווי של זכירת עמלק, והרי שכוח הוא ממנו בכל עת:

ה'אין' שלמעלה מהשגה מחיה ומאיר את ה'יש' המושג

והענין הוא על פי אמרם ז"ל (יומא כב ע"ב) שאול הטא בעבירה אחת שלא שמע בקול שמואל שציוה לו למחות לגמרי את זכר עמלק והשאיר את אגג בחיים, ועלתה לו להיענש בהפסדת המלכות, ואילו דוד הטא בשתיים שהרג את אוריה ומנה את ישראל ולא עלתה לו בהפסדת המלכות, אשר לכאורה התמיה באמת גדולה לאלהים וכי משוא פנים יש בדבר.

והתירוץ לזה הוא על דרך אמרם ז"ל (סנהדרין פט. עיי"ש) המוותר על דברי נביא חייב מיתה, משא"כ העובר על דברי תורה שיש בזה חילוקי כפרה, וסיבת ההבדל ביניהם היא להיות כללא דמילתא שהאדם נקרא על שם ה'נפש רוח נשמה' שבו והדעת הרוחנית שבפנימיותו, אבל הגוף הוא נחשב כמו בשר האדם המתלבש סביב האדם עצמו שהוא הרוחנית שבו.¹¹

¹¹ ראה שערי קדושה למהרש"ו (ח"א שער א): נודע אל בעלי מדע, כי גוף האדם איננו האדם עצמו מצד הגוף כי זה נקרא בשר האדם, כמו שכתוב (איוב י' י"א) עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תשוכנני, ועוד כתיב (שמות ל' ל"ב) על בשר אדם לא יסך וגו', נמצא האדם הוא הפנימיות, אבל הגוף הוא ענין לבוש אחד תתלבש בו נפש השכלית אשר היא האדם עצמו בעודו בעולם הזה, ואחר הפטירה יופשט מעליו הלבוש הזה ויתלבש בלבוש זך ונקי רוחני, וכמו שכתוב (זכריה ג' ד') הסירו הבגדים הצואים וגו' והתלבש אותך מחלצות, הוא הנקרא חלוקא דרבנן.

והנה כל החלקים הרוחניים שתחת ה'חכמה' העליונה, והיינו הדעה בינה והשכל, אפשרות היותם אם טוב ואם רע, שאפשר להשתמש בהם לצד הטוב או ה'ו לצד הרע, כי את זה לעומת זה עשה אלהים' (קהלת ז, יד), ובהירה זו קיימת ככל עניני הישות והדברים שהם מורגשים בהתגלות בעולם שנברא יש מאין, ששורש כולם הוא החכמה שנקרא יש' (ז"ג רל"ט ע"א) שהוא הראשית לכל מציאות הבריאה, כמאמר 'ראשית חכמה', והחיות של החכמה המאיר אותה הוא הכתר הנקרא 'אין' כמאמר (איוב כה, יב) 'החכמה מאין תמצא', היינו שהחכמה הנקראת יש' נאצלת מהכתר הנקרא אין', ותמיד ה'אין' הוא מה שהיין מן ההשגה ואינו מושג, והוא המחיה את ההשגה שבגדר יש' ומאיר אותה.

והנה בענין זה של ה'אין' התעסקו תלמידי הבעש"ט, ונזכר תמיד בכתבי המגיד וכן בפרי הארץ ובעל התניא וכו', אך לכל אחד מהם יש הגדרה אחרת בתפיסת ה'אין' ואין להגיע לביטול המוחלט, כי הכל לפי מה שהוא אדם בהשגה, אם מעט ואם הרבה, ההשגה נקרא יש' אצלו, ומה שהוא היין מהשגתו נקרא 'אין סוף' אצלו המחיה את ההשגה, כי העליון מחיה את התחתון, וגם העליון ביותר מושפע מהאין שמעליו, שאם הוא מושג, יש לך תמיד דרגה יותר גבוהה שאינה מושגת.

עיקר ההצלה מהיצר הוא על ידי שמתעלה מעל ההשגה ששם אין שליטה לרע

ואחרי הנחת הכלל שבכל דבר שבגדר יש' קיימים בו שתי אפשרויות לטוב או לרע, כמאמר 'את זה לעומת זה עשה האלקים', ומי הוא העושה, הרי ה'אין' שלו המחיה את היש' שלו, לכן עיקר ושורש דבר להנצל מהיצה"ר הנרהג בכל היש' שבו, הוא שיבוא עצמו אל ה'אין' שהוא שורש הכל ששם אין עדיין כלום אלא אפס המוחלט, כי במקום היש' קיימים הטוב והרע, אבל במקום ה'אין' שהוא שורש הכל שלמעלה מההשגה, מתבטל הרע לגמרי ואין שם אלא טוב אלוקי בלבד, ושם יתפרדו כל פועלי אין' (תהלים צב, י), כמאמר (שם סה, ג) 'כחמם דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלהים', שהוא האין' סוף המחיה אותה:

והוא אמרם ז"ל (קידושין ל ע"ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אשר לכאורה סותר מאמר (שם) בראתי יצה"ר בראתי תבלין את

¹⁰ ובתולדות יעקב יוסף מביא בשם הבעש"ט באופן דומה, שעל ידי שמדבק היראה שלו ביראה הכללית של נוכחות הבורא ית' בעולם, בכך נעשה יחוד של יראה עם נורא, ויתפרדו כל פועלי און כי היצר הרע מתבטל לגמרי כשמתגלה אלוקותו ית'.

התורה, ואם כן מצינו עצה להתגבר נגד היצר הרע על ידי לימוד התורה, ולמה אמר שאלמלא הקב"ה אינו יכול לו. גם יש בכך סתירה למאמר (שם) אם פגע כך מנוול זה שהוא היצר הרע משכהו לבהמ"ד.

אבל באמת כי התורה שהיא החכמה, היא התחלת כל היש' וכלי אומנתו של הקב"ה שברא עולמו על ידי התורה, היא בהינתן 'תכלין' שמתבלת וממתיקה את כל היש' ומרוממת את היש' שיוכל להגיע על ידה אל ה'אין' המאיר בתוכה כי 'החכמה מאין תמציא' וה'אין' מחיה אותה בכל עת, וכאשר מגיע אל ה'אין' מתבטל לגמרי כח היצר הרע. אבל עיקרא ושרשא דכולא - עיקר העצה הוא על ידי שהקב"ה עוזרו בהגיע עצמו על ידי התורה אל ה'אין', כי בלי עזרת הקב"ה שהוא ה'אין' לא יוכל להינצל מהיצר על ידי התורה שהיא תחילת היש', ורק כשמגיע אל ה'אין' אזי שם יאבדו רשעים מפני אלהים.

שהוא ענין אמרם ז"ל (ברכות ה ע"א) אי אזל - אם הצליח העצה של לימוד התורה שעל ידה מקשר את היש השכלי אל ה'אין' האלוקי, מוטב, ואם לאו וכו' יזכור לו יום המיתה, שהוא ביטול מוחלט אל ה'אין', והטעם הוא, לפי שכנגד כל החכמות והשכלים והחשונות שהם בגדר יש', אזי את זה לעומת זה עשה אלהים, אפילו בהכמה, שהוא ראשית היש, בכל זאת יש שם טוב ורע, כמאמר (ירמיה ד, כב) 'חכמים המה להרע', ולכן לימוד התורה מצד עצמה אינה מועילה כי היא ג"כ בגדר יש, ורק בעזרת ה' יכול לבטל את הרע, כי אין הרע מתבטל אלא כשעולה כולו לדרגת 'אין', כי עיקר תכלין התורה אינה היש' המושג בתורה, אלא להיות מתדבק בחיות המאיר בתורה שהוא ה'אין' האלוקי שאינו מושג, והוא המבואר בספרים על אמתת פעולת ההצלה מן היצר הרע, לבקש מאתו יתברך באמת שיעזור לו להגיע אל ה'אין' המאיר בתורה, כי רק על ידי שהקב"ה עוזר לו יש בכוחו סיוע להאיר את ה'אין' בתוך היש של התורה:

ומי לנו גדול ממושה רבינו ע"ה שאמרו ז"ל (ר"ה כא ע"ב) מ"ט שערי בינה נמסרו לו למושה הוי"ו מאחד שלא השיג, ואותו שער החמשים שלא השיג, הוא המחיה את כל מה שהשיג, כי החיות מוכרח להיות מה שאינו מושג, והוא המחיה את החשנה, וכל חד וחד לפום שיעורא דיליה מחיה אותו מה שלמעלה מהשגתו, כי ככל שידיעותיו גדולות ורחבות יותר, כך ה'אין' שמעליו גבוה יותר.⁷

⁷ כמו שאמר המגיד מקאזניץ שכאשר היה אצל המגיד ממעזריטש, מה שהיה נחשב אצלם כמו התקרה, נחשב למחרת כמו הרצפה, כי מיום ליום נתעלו שם בהשגת ידיעת אלוקות, וכל מה שהיה נחשב אתמול ל'אין' נחשב אצלם היום ל'יש' כשהם מקבלים 'אין' גבוה יותר.

להעלות טעמי התורה שהוא ראשית היש אל הבלתי מושג שהוא האין המחיה אותו

ולכן לא נכתבו רוב טעמי המצות בתורה שנוכל להשיגם, שהרי אחרי כל ההשגות העיקר הוא להתדבק בשאינו מושג, שבכל דבר שהוא מושג בשכל יש אחיזה ליצחק, אם לא במצות שנאמרו טעמם אזי ג"כ רצונו ית', שנוכל להשיג יותר בגדר היש' עד שעולין אל ראשית ותחילת היש, ואז יש להתדבק שם בשאינו מושג המחיה את ההשגה, בכדי לחבר תחלת היש דהיינו טעם המצוה המושג עם האין הבלתי מושג.

כי היש הוא כסא לאין, שהרי האין אינו ניכר אלא במקום שהיש' נמצא שם, כמו שהחושך כסא לאור, כי יתרון האור מותך החושך דייקא, והאדם מוכרח לילך מדרגא לדרגא, זה כסא לזה וזה לזה בסדר השגתו, עד שמגיע מטעם פשוט לטעם עמוק יותר, ומשם עולה עד סוף ההשגה להשיג שהאינו מושג מחיה ומאיר את אותה השגה וטעם.

והוא מאמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ז, כג) 'אמרתני אהבמח' להשיג את טעם המצוה, אבל באמת יש לכל טעם דרגה נוספת מעליה 'והיא רחוקה ממני' ואינו מושג כנ"ל, ומאמר זה אמר אחר הכשלו במצות שנתפרשו טעמם בתורה, כמו שנאמר (דברים יז, יז) לגבי מלך ישראל 'ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו', והורה היתר לעצמו שאמר אני ארבה נשים ולא אסור מה' (סנהדרין כא ע"ב), אם אמנם חכמת שלמה אשר לפניו ולאחריו לא קם כמוהו והוא ידע את כל אשר נעשה, אבל הנה הוא על דרך זה שהחכמה מקבלת היותה מהבלתי מושג שמעליה:

ההבדל בין העובר על מצות הנביא לעובר על מצות התורה

והנה החילוק שבין מצות התורה ומצות הנביא, שהתורה היא כללות כל העולם כולו שהרי באורייתא ברא קוב"ה עלמא וכל הויות העולם תורה הם, ומשם אפשרות הרביקות באין סוף ברוך הוא בכל דבר שבעולם ע"י אור תורה הכוללת את כל פרטי הבריאה, ואילו המצות נקראים נרות כמאמר 'כי נר מצוה' (משלי ו, כג), והנרות שהם המצוות העוסקים בפרטי העולם הגשמי נדלקים על ידי המאור של התורה, בכחינת 'תורה אור'. לכן אפילו אם סר מן המצוה ונטה ימין או שמאל להויות עולם הגשמי, יש לו עדיין מקום להתדבק בה' מאחר שענייני העולם נבראו בתורה, ואף שאין לו את הנרות דהיינו המצוות שיקשרו

אותו באור התורה שהוא האין האלוקי, ככל זאת המאור שבה היינו האור שבתורה מחזירו למוטב (ירושלמי הניגה א, ז) שהיא על ידי התשובה, שבכל מקום שהוא נמצא יכול לשוב לה' על ידי כח מצות התשובה, אם לא באומר אחמא ואשוב שאין מספיקין בידו לעשות תשובה (יומא פח ע"ב) לפי שסורו רע, היינו שמבעו נוטה להימשך אחר הרע, ופירושו הפנימי הוא שהעובר על דברי תורה סר למקום אחר שגם בו נמצאת התורה ולכן יכול על ידי התשובה לשוב ולסור אל ה', אך מאחר שסר עם המאור שבה שהוא התשובה, ונוטל את כח התשובה עצמה למקום הרע, ובלתי התשובה לא היה סר, והתשובה עצמה נלקחה על ידו למקום הרע, אם כן איך ישוב, לכן אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

משא"כ המוותר על דברי הנביא שנשתלשלו משאינו מושג אל המושג, ואין זה מתפשט ככל פרטי העולם אלא באופן דבריו של הנביא דווקא, ואם כן העובר על דברי הנביא אין לו דרך אחר איך לקשר את המושג בבלתי מושג, ולכן חייב מיתה ודאי, שאם אין סדר ההשתלשלות הרי אין השאינו מושג דבוק במושג, ואינו מחייהו, ואם כן מתבטל המושג שלו שזהו הרגשת מציאותו ונפול לידי מיתה. משא"כ העובר על דברי תורה שיכול לקשר המושג אל הבלתי מושג על ידי כל המצוות שבתורה ועל ידי התשובה כנ"ל:

לכן שאול המלך שאזל בתר טעמיה שצויה לו שמואל להרוג את עמלק³⁷, וחשב לעצמו אם אדם הטא בהמה מה הטאה (יוצא כב ע"ב) ושאריו נתינת טעמו ונימוקו עמו בדברי הנביא³⁸, מזה ויתר על דברי הנביא והפריד את המושג מן השאינו מושג כנתינת טעמו כי על ידי הטעם נתדבק במושג והפסיק עצמו מהבלתי מושג שזהו מקור חיות הכל, שהרי עקרא ושרשא דכולא הוא השאינו מושג המחיה את הכל, וה'אין, אחת היא בכל העולם כולו וכוללת את המציאות כולה, וזהו אמרם ז"ל שאול הטא באחת שעבר על דברי הנביא ובכך התנתק מה'אחת' הכוללת את הכל, ומיד עלתה לו, ודאי, כיון שהפריד עצמו מחיותו שהוא הבלתי מושג. משא"כ דוד עבר על דברי תורה ולא על דברי הנביא, ובכך נכשל בשתיים, ולא ב'אחת', כי אם סר ממצות התורה הרי הוא מאיזה מצוה הנערך למספר

³⁷ אילו היה מפלפל במצות מחיית עמלק עצמה ובא לידי טעות לא היה מנתק עצמו מהחיות, כי מצוות התורה מתפשטות בכל מציאות הבריאה ובכל השכליים, אבל כאשר עבר על דברי הנביא ניתק עצמו מהבלתי מושג ואבדה חיותו.

³⁸ כדאיתא (יומא כב, ב): 'וירב בנחל', אמר רבי מני, על עסקי נחל. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לשאול 'לך והכית את עמלק', אמר: ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה, כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה. ואם אדם חטא - בהמה מה חטאה. ואם גדולים חטאו - קטנים מה חטאו. יצאה בת קול ואמרה לו 'אל תהי צדיק הרבה'.

שתים, כי המושג נערך במספר שתיים ביחס לשאינו מושג שנערך במספר אחת²⁷, לכן לא עלתה לו שלא נדחה ממלכותו, שהרי התשובה קדמה לעולם שהעולם נברא על ידה (ז"ח רות קג ע"ב) והיא מחיה אותו, והמאור שבה מחזירו אל האחת שאינו מושג:

להעלות השמן שהוא החכמה אל משה שהוא האין

וזהו שנאמר (שמות כז, ב) זיקחו אליך שמן זית זך, שיקחו כל ישראל שמן אל משה, כי משה רבינו לחיותו שורש הדעת של כל ישראל, ושכלו אינו מושג לכל ישראל, כי גבורה על גבורה הוא בשכלו מכולם, ולכן יש להם תקנה באם יקחו שכלם אל שכלו ויבטלו את שכלם המושג אל משה שדבוק באינו מושג, ואז הרי דבקים הם בשאינו מושג אצלם, כי הוא נחשב 'אין' ביחס אליהם שהרי הכל לפי מה שהוא אדם, ומה שנחשב 'יש' לאדם אחד, נערך כ'אין' לאדם שלמטה ממנו כנ"ל.

וה'שמן' נקרא על שם השכל והחכמה, לכן זיקחו אליך שמן זית זך שצריכין ישראל להעלות חכמתם המושגת אל משה שאינו מושג, ובכך נעשה חכמתם בבחינת 'בתית' שהוא על שם הכנעה ושפלות 'אין' שהוא השאינו מושג כנזכר, ואז יזכו 'למאור' המאיר ומחיה את הכל בכדי להעלות נר מצוה שבגדר המושג, לאור תורה שאינו מושג:

היצר הרע מושך את האדם מהיראה הבלתי מושגת אל המקום המושג

והנה ענין עמלק מבואר במדרש (תנחומא כי תצא ט) משל ליורה רותחת שכולם היו יראים להכנס בתוכה מפחד שלא יקבלו כויה, קפין אחד בתוכו, אע"פ שנכרה, הוקיר אותה נגד אחרים שכבר אינם מפחדים כל כך מהכויה בראותם שהיא נסבלת. והענין הוא, שקודם קפיצתו בתוכה לא היה מושג הכויה האפשרית ממנה, והיתה יראה שאינה מושגת והיינו שהיראה היתה מצויה בדרגה קדומה של אין סוף שמעל ההשגה, שהיא הפקרות גמור ליכנס לתוכה שהרי אינו יודע לשער מה יארע לו, משא"כ זה בקפיצתו הביאה להשגת הכויה באופן שהיא, שזה הוא ענין היצח"ר שכל עיקר אחיזתו בהשגה כמו ישראל שהסתפקו 'היש ה' בקרבינו אם אין' כי רצו לתפוס את האמונה בשכל מושג ששם יש טוב

²⁷ וכן דברי הנביא נוגעים למספר אחת כי יש רק ציווי אחד של הנביא ואינו יכול להתפרש יותר, אבל מצוות התורה יש להם מקום להתפרש לכמה סברות וטעמים.

ורע, ועצת ההצלה איך להנצל מאתו הוא להגיע ולהתאחו ב'איך' שאינו מושג, שהוא הזכר המשפיע ומחיה את היש' המושג, ולשון נופל על לשון, שזכר' הוא לשון זכרון:

וזכו זכור את אשר עשה לך עמלק שאם תלחום נגד עמלק הוא היצה"ר בכל עניני מעשיו, שרוצה להפיל אותך אל האמונה השכלית המובנת והמושגת בשכל אנושי, ששם הוא מקום השכחה והספיקות, על ידי שתתעלה אל הי' שהוא האמונה הפשוטה שלמעלה משכליות, ששם אין רע ואין שכחה, בכך תגיע למדת זכור' שהוא דרגת הזכרון להנצל ממנו.

והוא ארז"ל (אבות ג, ט) 'כל שיראת הטאו קודמת לחכמתו' הנה קדימה זו אינה רק בזמן אלא גם בדרגה, ורמזו בצחות לשונם על יראה זו שלמעלה מן ההשגת חכמתו, כי היראה האלוקית המושגת בשכל אנושי לא תעמוד תמיד לאדם בשעת נסיונו, מאחר שהיא יראה אנושית ונלחם בתאוה אנושית, ולא תמיד תגבר החכמה על התאוה, ולכן אין חכמתו מתקיימת, אבל יראה הקודמת לחכמתו היא יראה שאין לה סוף, שהרי היראה זו מאין סוף הבלתי מושג היא, ובודאי חכמתו מתקיימת' שהרי הבלתי מושג הוא המחיה ומאיר את החכמה המושגת ומקיימה.

ויראה זו שלמעלה מהשגת נוחת לעולם ולדור ודור, שהרי בכל פעם שעולים דרגה גבוהה יותר, משיגים דרגה גבוהה יותר של איך המחיה את היש', ונמצא שבכל תוספת החכמה והשגה של יראת ה' המושגת בשכלו, צריך להתאחו ביראה הנעלמת שלמעלה ממנה ואינה מושגת, שהיא יראה הקודמת לחכמתו בכדי להציל את היש' שהיא החכמה מאחיזת היצה"ר הנאחו במקום ההשגה.

וזכו (שמות יז, טז) כי מלחמה לה' בעמלק מדור דור, כלומר המלחמה נגד עמלק שהוא היצה"ר, היא על ידי יראה שלמעלה מהשגה המתקיימת מדור דור' עד ביאת הגואל שאז יתגלה שלימות הבלתי מושג המחיה את המושג, ולכן יתקיים אז זבלע חמות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים' (ישעיה כה, ח) כי לא יהיה פירוד בין המושג לבלתי מושג המחיה אותו, ואז יהיה השם שלם שהוא היבור בין המושג לבלתי מושג, והכל יהיה שלום ואחדות:

שיעור בספה"ק
דגל מחנה אפרים

פרשת תצוה

אותיות בדרגת פה ובדרגת לב

ונתת אל הושן המשפט את האורים ואת התומים (כה, ל). יובן על דרך שאמרתי לפרש 'אבני שוהם ואבני מילואים לאפור ולחושן' כי 'אפר' בגימטריא 'פה' ו'ח'חושן' הוא כנגד הלב והוא בחינת 'לב', הרי לפנינו שני האיברים העיקריים של האדם, מוח ולב, הנרמזים באיפור והחושן.⁷⁷ ואמרתי במקום אחר שזהו כוונת הפסוק 'ולא יזח החושן מעל האפור' שיהיה פיו ולבו שיון, לא מבעיא בשעת התורה ותפילה שיש לכוין לבו למוצא פיו, וכדאיתא מהבעש"ט שכאשר אינו מניח פיו לדבר בלי שתקדם לכך מחשבה, הרי זה יהוד בינה עם מלכות, כי 'מלכות פה', וכן נקרא יהוד קוב"ה ושכינתיה שהוא בחינת יהוד קול ודיבור⁷⁸, אלא אפילו בשעת דיבורו עם בני אדם לא ידבר אחד כפה ואחד בלב, וזהו 'לא יזח החושן מעל האפור' שיהיה דבוק מחשבות לבו עם דיבורו, וכשמדבר הפה והלב הושב, יהיה בלב טוב ומחשבות טובות:

וזה גלוי וידוע לרבים, שהדיבור הוא חלק עשירי מן המחשבה, היינו מצד⁷⁹ האיכות, כי אי אפשר לדבר מה שחושב שהרי הדיבור המוגבל באותיות יכול לכטא רק חלק מועט מהמחשבה המתרחבת בלי גבול. ולכך אמר דוד המלך ע"ה (תהלים י"ט, ט"ו) יהיו לרצון

⁷⁷ ואיתא מהבעש"ט (ליקוטי אמרים דף י"ח ע"ב): וזה נקרא מתפלל לשמה, פירוש לשם הדיבור, שהדיבור מתאוה ומשתוקק להיות דבוק במחשבה, וכשמדבר באהבה ויראה הקול והדיבור משתעשעים זה עם זה והחכמה משגחת על זה, ומתענגת כאב שמתענג עם בנו, שהמחשבה משתוקקת לבוא בקול כדי שיבוא בדיבור.

⁷⁸ ראה ליקוטים יקרים (דף ד' ע"ב) מהבעש"ט, וז"ל: כוונת התפילה גם כן לחבר יו"ד שהוא חכמה אל ה' שהוא המלכות שהוא הדיבור על ידי הקול שהוא הוי"ה ועל ידי המחשבה שלו, שהוא הבינה שלו, והוא סוד אהי"ה הוי"ה אדנ"י, ולזה נקרא שמה תפילה שמחבר צורה ליוצרה.

⁷⁹ ואיתא מהבעש"ט כמה גירסאות, או שהדיבור הוא חלק שביעי מהמחשבה או חלק עשירי.

אמרו פי' הם הדיבורים הפשוטים היוצאים מהפה, 'והגיון לבי' הם המחשבות שחושב ומתלהב לקודשא בריך הוא וכמאמר חז"ל (מנהרין ק"ו ב) 'רחמנא לבא בעי', כי זה שיש לו לב טוב הקדוש ברוך הוא שורה בו, כי אין אצל הקב"ה שליחה כלל כדאיתא מהבעש"ט, ולכן כל מקום שיש טוב, שורה שם אלוקותו ית', כדאיתא (תהלים כ"ז, ח) 'לך אמר לבי צור לכבי, ועל הקדוש ברוך הוא נאמר בלשון 'לב', וכן ישראל בכלל נקראים 'לב' כמו שאיתא בזוה"ק פרשת פנחס (ח"ג רל"ד א), וידוע כשאדם דורש דבר מה בפסוק אף על פי שאין בפסוק רק לערך עשרה תיבות, כשדורש בו ומכנים בו השכל נתמלא באף תיבות מן השכל שמוסיף בה פי כמה וכמה על ידי מחשבתו".

וזהו 'אבני שוהם' פירוש אבנים שהם כינוי לתיבות כדאיתא בספר יצירה, והכוונה על תיבות כמו שהם יוצאים מפיו בדיבור הפשוט, ואחר כך אמר 'זאבני מלואים' פירוש הם המחשבות טובות ודברים היוצאים מן הלב ונתמלאים בכוננתו ומחשבתו ובהמדתו ותשוקתו כמו שידוע שהלב הומד וזהו 'אבני שוהם' לאפוד שהוא הפה שממנו יוצאות פשטיות הדיבורים, 'זאבני מלואים' לחושן שהוא הלב המאיר בתוכיות התיבות:

ויש בזה סוד עמוק ושער גדול ואגלה ואכסה וכו', כי ידוע שבאורים ותומים שהיו בין קפלי החושן היו הכ"ב אתון בדוחק, שהיה כתוב שם שמות י"ב השבטים, שבטי ישורון, וכן שלושת האבות אברהם יצחק ויעקב, כידוע מאמר חז"ל (יומא ע"ג ב), ונמצא כשהיו צרכיו לשאול דברים שיש בו שתים או שלש אותיות שוין כגון 'האלך לבבל', האיך היה התשובה בזה, שהרי יש מספר מצומצם של אותיות, והלקן אינן חוזרות על עצמן.

ויש בזה סוד עמוק, ואענה הלקי בזה, כי קבלתי בזה מאדוני אבי זקני זללה"ה כי בכל אות מהכ"ב אתון יש כל העשרים ושתים אותיות" היינו על ידי המילואים ומילואים

¹⁷ נראה שמספר אלף לאו דווקא, ורצונו לומר תיבות רבות.

¹⁸ ראה בן פורת יוסף (דף כ"ג ע"ד): שמעתי בשם מורי כי עשרת הדברות כולל כל התורה, כמו שביאר רבינו סעדיה גאון וכו', וכמו שנכללה כל התורה כולה בעשרת הדברות, כך נכלל כל התורה כולה בתיבה אחת וכו'.

ובספר חסד לאברהם הובא בשם הרב הקדוש ר' דוד ממיקלאייב וזה לשונו, עוד דבר אחד שמעתי מהבעש"ט לעורר אדם השפל בתענוג לעבודת בוראו, דע כי האותיות כ"ב אתון דאורייתא או דצלותא, הם כולם נשמות קדושים, אשר לזה צוה לנו הקדוש ברוך הוא לעסוק בתורה ובתפילה כל ימי חיננו, והטעם כי בשעת השבירה של השבעה מלכים, נפלו כ"ב אתון בין הקליפות, ונקראים נפילים, בסוד רפ"ח ניצוצות שנפלו, ונקראים מתים כידוע ליודעי חן, ולא מתים ממש, רק שירדו ממדרגתן, וכל אחד ואחד מאתון אלו יש בו אלפים ורבות אותיות, היינו שכל אות יש בו מילוי ומילוי דמילוי עד למעלה, וכשאדם עוסק בתורה ובתפילה בכל יום ויום, מעלה עם פיו ומוחו אותן אותיות מן הקליפות, הנקראים מתים, ומעלה אותן

דמילואים וכו' הויז ממות מ' שגם המילוי אינו אלא מ' כזה מ"ם", והכהן המתלבש ברוח הקודש השואל, היינו שהשואל גורם לעורר רוח הקודש אצל הכהן על ידי שאלתו, כמו שמצינו אצל צדיקים שאם היו שואלים אותם היו מקבלים תשובה מן השמים עוד טרם שהשואל סיים את שאלתו, אחר שצוה ה' שיהיו כל העשרים ושתים אותיות באורים ותומים והיו מאירין האותיות עם מילואים שלהם גם כן, ומזה היה יודע כל מה שצריך, והכן.

וזהו 'אבני שהם ואבני מילואים' גם כן היינו ש'אבני מילואים' הכוונה על המילואים של האותיות שהאירו גם כן על האבנים שצריך 'לאפוד ולחושן' כדי שיוכל הכהן לענות תשובה. וזהו 'זנתת אל החושן את האורים' הוא האור של רוח הקודש שהכהן מתלבש בו 'זאת התומים' שמתמם התשובה על ידי אותיות מילואים שמאירים לעיני הכהן וה' יכפר והכן:

ואגב דכירנא בהרה"ח רבי משה בוים ע"ה מבני ברק שהיה זקן מופלג ונסע לבעל ישמח ישראל מאלכסנדר, ופעם נכנס אל החזון איש וחבש גארטל והגיש לו פתקא דרחמי [קוויטל] כשהוא עומד על רגליו.

אמר לו החזון"א שיכול לישב, אך החסיד ר' משה השיב שלגבי אורים ותומים היה השואל עומד. ענה לו החזון"א שגם הכהן היה עומד באותה שעה, ונעמד החזון"א וקרא את הקוויטל.

גם סיפר לי כ"ק האדמו"ר מניקלשבורג שליט"א בנו של מוה"ז הרה"ק מלעלוב זי"ע, שפגש אותו יהודי ברחובה של עיר בני ברק שנכנס למעונו של האדמו"ר מלעלוב בתל-אביב אודות שאלה שנגעה לדיני נפשות והיה צריך הכרעה לכאן או לכאן.

הרבי מלעלוב חשב הרבה ואח"כ נענה שהשאלה קשה מדי ומסרב להכריע בזה, אך יכול לברך שהשי"ת יחונן אותו דעת לקבל את ההחלטה והעצה הנכונה.

ככאשר התעקש אותו יהודי, עיין לו הרבי לשאל את החזון"א בבני ברק, וגם החזון"א ענה לו באותו מטבע: איני יכול לענות לך, אני יכול ברך אותך שה' ישלח לבלך עצה לידע מה לעשות.

להיות מיין נוקבין להשכינה, ליחדה עם בעלה שהוא חי החיים, והוא מחיה אותן האותיות שהם בשמות, ונעשים ונוצרים ונבראים מהם, כמו ולד במעי אמו, שעל ידי זיווגם נולד ולד, ונמצא האיך יש יותר תענוג גדול מזה, כשמחיה אותן הנפשות והנשמות ורוחות אשר מתו כבר.

¹⁷ יש לעיין בזה, כי על פי החשבון יוצא שהיו עוד אותיות שגם לאחר המילוי יש מהן רק אות אחת.

אור שבעת הימים - פרשת תצוה

יז

אמר לו אותו יהודי כי הוא מביתו של האדמו"ר מלעלוב, וגם הוא ענה לו כדברים האלו, ואנה הוא בא, אך החזו"א לא רצה להכריע בעניינו ובירך שה' יאיר עיניו לתקנו בעצה טובה.

אזר היהודי עזו ואמר להחזו"א: השי"ת האיר עיני מה לעשות, וכאשר שאל החזו"א מה עלה בידך, נענה לו: יש לי עצה טובה, איני יוצא מכאן עד שהרכ יענה לי...

חיך החזו"א וניגש לארון הספרים, הוציא ספר ועיין בו רגע, ואח"כ הכריע לעשות כך וכך.

דברות קודש פורים קטן תשפ"ב

מגילת אסתר מגלה את הנס של פורים ולא סגי באמירת הלל

איתא בגמ' (מגילה יד.) ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה - ממיתה לחיים לא כל שכן. אי הכי הלל נמי נימא. ומתרגינן בחד תירוצא 'קרייתא זו הלילא' והיינו רש"י שקריאת מגילה נחשבת במקום הלל.

ואיכא למידק, אם קריאת המגילה היא במקום אמירת הלל, אכתי אמאי לא אמרינן הלל, דהא הלל עדיפא מיניה. ולמה תיקנו קריאת מגילה במקום הלל.

וכעין שאלה זו מצינו בדברי הבעש"ט על מאמרם ז"ל (ראש השנה לב.) בעשרה מאמרות נברא העולם, והקשו בגמ' שיש רק תשע פעמים שנזכר 'זיאמר' במעשה בראשית, ומרצינן 'בראשית נמי מאמר הוא'.

והקשה הבעש"ט מדוע אכן לא כתיב להדיא בתורה לשון 'זיאמר', ותיריך כי בהירות של מאמר הראשון אי אפשר לקבלו, ולכן כתיב 'בראשית'. והיינו שהמאמר הראשון היה טרם שנבראו האותיות, ועל כן לא נאמר להדיא 'זיאמר' כי הוא למעלה מהדיבור והאמירה.

והנה אמירת הלל נתקנה להודות להשי"ת על הנסים שעשה עמנו. ובכל הימים טובים אנו אומרים הלל על הנסים הגדולים שאירעו לאבותינו, כגון כהג הפסח על יציאת מצרים, וכן שבועות וסוכות הם חלק מהג הפסח אשר כולם ראו שידוד מערכות הטבע לעיני כל העולם על ידי עשר מכות וקריעת ים סוף, ונתמלא כל העולם עם גילוי אלוקי וכדאיתא (מכילתא דר"י בשלח ג): ראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויהוואל.

אבל פורים לא היה ניכר הנס בגילוי, אלא היה צירוף של כמה מאורעות זה אחר זה שנמשכו בתקופה ארוכה של תשע שנים, וכל דבר מאורע בפני עצמו על פי הטבע, כמו סעודת אחשוורוש, הריגת ושתי, לקיחת אסתר, הריגת בגתן ותרגש, עליית המן וכן כיוצא ב.

כל אותם תשע שנים היה מקשה אחת של נם, אלא שלא היה ניכר כלל כלפי חוץ שהוא מעל הטבע, ורק חכמינו ז"ל ראו את הנם, אבל אנשים בעלמא ראו בזה כאילו עולם כמנהגו נוהג.

ולכן תיקנו רבותינו לקרות את המגילה, כי אילו היו אומרים רק 'הלל' לא היה מכירים בגודל הנם, ורק המגילה מוכיחה לנו את הנם ומגלה לנו את הנם שהיה בתוך ההסתר, בבחינת 'מגילת אסתר' היינו גילוי ההסתר.

ובזה נתיישב שפיר אמאי תיקנו חכמינו ז"ל שהיובים לבטא את הנם בפירוש בפה ע"י המגילה, וכזה גופא מתגלה הנם, וקרייתא זו הלילא.

רק אור המנורה היה יכול להאיר את הערפל

עוד יש לומר על פי דברי הבעש"ט הזוכרים, והם מבוארים בהרחבה בדרך דרוש בספר **בני יששכר** (כסלו טבת מאמר ד' אות מט) בזה הלשון: 'זוה מעשה המנורה מקשה זהב' וגו', פירש רש"י שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה וכו', כתבו תלמידי הבעל שם טוב על הא דאמרו רבותינו ז"ל (מנחות כ"ט ע"א) דנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא מנורה של אש, ומהראוי להתבונן למה נתקשה משה במעשה המנורה יותר מן כל מלאכת המשכן, ועוד יוקשה דהנה השם יתברך יודע תעלומות לב, וכיון שידע הקדוש ברוך הוא אשר משה לא יהיה יכול להבין מתוך האמירה והדיבור רק על ידי ראייה למה אמר לו מתחלה השם יתברך באמירה, למה לא הראהו תיכף מנורה עשויה.

אבל הענין הוא, להיות המלאכת המשכן נגד מעשה בראשית, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נ"ה ע"א) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, ממילא מובן אשר למלאכת המשכן היו צריכין לידע צירופי מעשי בראשית. והנה עשרה מאמרות הן במעשה בראשית, כי בראשית נמי מאמר הוא כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה כ"א ע"ב) ומהראוי להתבונן למה לא נאמר 'זיאמר' כמו באינד, והוא להיות שהוא מאמר עליון שאינו מתגלה, כי בחינת המאמר אצלו יתברך שמו, הוא בחינת שפעו המתגלה אל הנבראין, כדמיון המשל באדם שיאמרו מגלה לאחרים פנימיות שבו.

והנה מעשה המנורה נגד המאמר הראשון בראשית, דלא נאמר בו מבואר 'זיאמר', שאינו בבחינת גילוי לנבראין, על כן נתקשה משה במעשה המנורה באמירה, והיוצר כל הוא אלהינו, ברצותו שיבין משה שהמעשה המנורה נגד המאמר הראשון דאינו מבואר בו ויאמר כנ"ל, כי אינו מושג, הנה אמר לו השם יתברך באמירה, ולא השיג, אז הבין משה שהוא נגד המאמר הראשון בראשית. עכ"ק.

ומדבריו עולה כי 'בראשית' הוא מאמר סתום, וכנגדו מכון מעשה המנורה שגם הוא סתום ועל כן נתקשה בו משה כי הקב"ה מסר לו את מעשה המנורה באופן שלמעלה מאמירה ודיבור.

והמאמר הראשון שהוא 'בראשית' הוא בחינת אור הגנוז, שהוא גנוז ונעלם ואינו יכול להתגלות מחמת ריבוי האור, כי 'אור הגנוז' הוא הפצא של אור שלא היה תלוי במאור, אלא נחשב כמאור בפני עצמו.

והנה איתא בקדושת לוי (פרשת פקודי), כי בצלאל עשה הכלים, אבל רק משה ידע לסדר הכלים ולצרף אותם אל המצוות לפי שורשן, היינו המנורה, המורה על מדת אהבה. והשלחן הוא מדת היראה, יעויין שם.

והנה נאמר בתורה (שמות מ, לה) "ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן", ועל דרך זה נאמר גם בבית המקדש הראשון (מלכים א' ה, י-יב) "ויהי בצאת הכהנים מן הקדש והענן מלא את בית ה'. ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד ה' את בית ה'. אז אמר שלמה ה' אמר לשכון בערפלי"

והיינו שמתוך גודל האור שנתגלה באופן של ענן וערפל לא היו יכולים לראות מאומה במשכן ובבית המקדש. ואם תאמר, אמאי לא הדליקו נרות גדולים להאיר את בית ה', אך התשובה לזה היא כי ההשראה האלוקית הגדולה באופן של ערפל אי אפשר להאירה על ידי נר גשמי, כי אינו מוין במינו, ורק על ידי המנורה המהורה הרומזת על אור ועל מידת האהבה, ובה מתנוצצין מן האור הגנוז, היא גדולה כ"כ עד שיכולה להאיר נגד הערפל אשר שם האלקים נואתי שפיר לפי הרמב"ם שהיו מדליקין המנורה גם ביום וגם בלילה, וכמו שכתב זק"ק מקאמארנא שמקור הדברים הוא בדברי הזוה"ק.

ובזה יובן מאמרם ז"ל (שבת כב:) וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו, אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. והיינו שהאור של המנורה באה להעיד על ריבוי כבוד ה' ששכן במשכן באופן של ענן וערפל עד שלא היו יכולים להאיר אלא בכוצינא דנהורא דנפיק מגו מנרתא עילאה, וגם אצל שלמה המלך שהעמיד עשרה מנורות בבית המקדש - לא היו מדליקין אלא בשל משה (מנחות צט). כי במנורה של משה נמסר הציווי באופן שלמעלה מדיבור ואמירה כי הוא מכון נגד דיבור בראשית שהוא האור הגנוז והנעלם.

ויש לומר דענין "ה' אמר לשכון בערפלי" הוא משום שגילוי השכינה הוא דווקא על ידי העלם, וכדברי האריז"ל 'העלם הוא הגילוי', כי אורו יתברך עצמו לית מחשבה תפיסא

ביה, ורק על ידי שמעלים ומלביש עצמו הוא מתגלה על ידי החסתר והערפל אל הנבראים בבחינת (שמות כ, יח) "ומושה נגש אל הערפל אשר שם האלהים".

והזינן נמו שגילוי האלוקי נמסר בדרך של ערפל וחוסר בהירות, ובפרט בזמנינו נמצאת השכינה בערפל, כי הכל סתום, ואין הלכה אחת בהירה ומאירה, אלא בכל פרט ורפט יש חילוקי מנהגים וחילוקי דעות, ונתרכו מהלוקת בישראל ואי אפשר להשיג כראוי את אור ה' אלא בתוך הערפל, וכמאמר רשב"י (שבת קלח:): 'שוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו' - שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

